Hvilken smagstype er du, og tør du fortælle det?

Forfattere: Thomas Brahe
Redaktør: Cathrine Terkelsen
Info: Illustreret af Annette Carlsen

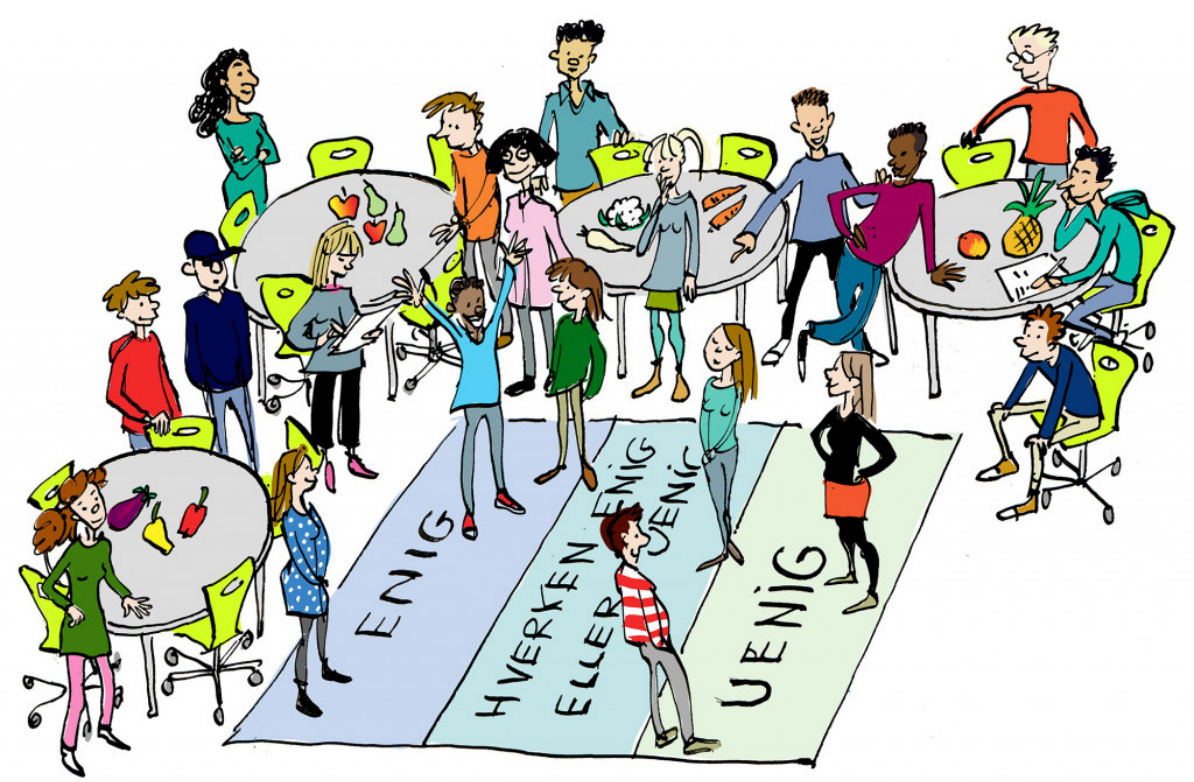
Faglige temaer: Smagslege, Kritisk refleksion, Kønsroller, Diskurser
Kompetenceområder: Sociale og kulturelle forhold, Samfundsfaglige metoder

Introduktion:
Eleverne skal gennem legende, sociale øvelser erfare, hvordan deres holdninger (i dette tilfælde til smag) kan omsættes til brugbar data via et spørgeskema. Samtidig skal de erfare samt sætte ord på, hvordan fællesskaber opstår og udvikles; hvad er det, der gør, at mennesker danner fællesskaber og fylder disse med værdier og præferencer? Inden for sociologien tales bl.a. om neotribalisme, dvs. en slags "stammer", hvor medlemmer mødes omkring deres værdier/syn på verden/interesser/præferencer. Og en tilslutning til disse bliver en forudsætning for et medlemskab. Spillereglerne i en stamme kan med et sociologisk begreb kaldes doxa (se mere under uddybende), og det kan være helt afgørende at kunne afkode og efterleve en sådan doxa, hvis ellers man ikke vil stå uden for fællesskabet. Gennem øvelserne erfarer eleverne disse sociale mekanismer, og dette bruges som afsæt til at arbejde med fagbegreber.

Aktivitet med dialogoplæg og billeder

1	I plenum drøftes, hvad et fællesskab er. Eleverne kommer med deres bud og argumenterer. Skriv gerne stikord på tavlen ud fra elevernes bud.
2	Alle borde stilles nu ud til siden, så der kommer et stort gulvareal (se illustration nedenfor). Dette gulvareal inddeles så i tre dele – det kan enten bare være virtuelt, eller der kan lægges et par genstande for at adskille rummene. De tre gulvarealer repræsenterer hhv. "Enig", "Hverken enig eller uenig" og "Uenig". På kopiark 3 finder du illustrationen af øvelsen i fuld størrelse (kan f.eks. printes til eleverne eller vises på smartboardet).

NORDEA FONDEN
Vi støtter gode liv

3	Bed eleverne om at stille sig ude ved bordene, så de tre frie gulvarealer bevares.
4	Som lærer er du "gamemaster", men undervejs kan nogle af eleverne få lov at indtage rollen. Gamemasteren sidder f.eks. ved kateteret. Her ligger også et udprintet kopiark 1. Se mere under forberedelse.
5	På det udprintede kopiark står en række præferencer eller udsagn, som umiddelbart knytter sig til smag, men som også har sociale implikationer. Start med at læse det første udsagn op for klassen.
6	Eleverne skal nu placere sig på det gulvfelt, som repræsenterer deres holdning/svar: enten 'Enig', 'Hverken enig eller uenig' eller 'Uenig'. Fortæl eleverne, at det er vigtigt, at man svarer selvstændigt. Der er ikke noget, som er rigtigt eller forkert, og vi er alle forskellige individer og tænker og handler derfor heller ikke ens.
7	Som gamemaster noterer du svarene ned: hvor mange drenge hhv. piger svarede hvad? Disse data bruges i næste aktivitet til videre analyse og statistisk behandling.
8	Gennemgå resten af udsagnene, og lad eleverne komme med deres svar ved at placere sig i felterne. Lad evt. eleverne komme med egne bud på udsagn – de skal i så fald notere klassens

	svar ned på kopiark 2.
9	Saml op i plenum, og drøft, hvordan øvelsen fungerede. Hvad fik eleverne ud af det? Hvornår – om overhovedet – følte de et fællesskab med deres klassekammerater? Og hvad skal der i det hele taget til for at blive en del af et fællesskab? Og i hvilken udstrækning vil eleverne vurdere, at deres svar er resultat af særlige trends eller særlige diskurser i samfundet om, hvad der er maskulint og feminint? Inddragelse af doxa- og habitus-begreberne (læs mere under uddybende) Yderligere inspiration til dialog: Følte man et fællesskab, en stamme, med nogen, da man placerede sig i samme felt ved ét eller flere af udsagnene? Var der noget, der overraskede? Og kan vi være sikre på, at folk svarede det, de mente, når nu alle kunne se svarene? Hvis ikke – hvad er så grunden til dette?
10	Vis evt. scenen fra filmen Zappa, hvor hovedpersonen, Mulle, gerne vil lege med de "seje drenge", som har indtaget hulen/platformen oppe i træet. Men for at være med i "stammen" skal han først spise en skovsnegl. Nu er det ikke, fordi man i hulen ellers spiser snegle, men det er det eksisterende fællesskab, som definerer doxaen, reglerne, og den udefrakommende, som skal føje dem. Dette bliver altså et afgørende magtforhold. Drøft evt. det etiske aspekt i dette, også i forhold til aktuelle samfundsstrømninger – hvem er inde, og hvem er ude?
11	I næste aktivitet skal klassen arbejde med validitets-/reliabilitetsbegrebet samt analysere og fortolke de data, som er blevet produceret i denne aktivitet.

Forberedelser

Udprint kopiark 1 og kopiark 2.

Læringsmål

Eleverne skal gennem legende, sociale øvelser erfare, hvordan deres holdninger (i dette tilfælde til smag) kan omsættes til brugbar data via et spørgeskema. Samtidig skal de erfare samt sætte ord på, hvordan fællesskaber opstår og udvikles; hvad er det, der gør, at mennesker danner fællesskaber og fylder disse med

værdier og præferencer? Inden for sociologien tales bl.a. om *neotribalisme*, dvs. en slags "stammer", hvor medlemmer mødes omkring deres værdier/syn på verden/interesser/præferencer. Og en tilslutning til disse bliver en forudsætning for et medlemskab. Spillereglerne i en stamme kan med et sociologisk begreb kaldes *doxa* (se mere under uddybende), og det kan være helt afgørende at kunne afkode og efterleve en sådan doxa, hvis ellers man ikke vil stå uden for fællesskabet. Gennem øvelserne erfarer eleverne disse sociale mekanismer, og dette bruges som afsæt til at arbejde med fagbegreber.

Fra Fælles Mål for Samfundsfag sigtes mod i hvert fald følgende videns- og færdighedsområder:

Kompetenceområde Sociale og kulturelle forhold:

- Eleven kan diskutere kulturs betydning for individer og grupper
- Eleven kan analysere sociale forskelle med begreber om social differentiering
- Eleven har viden om socialisering og identitetsdannelse

Kompetenceområde Samfundsfaglige metoder:

- Eleven har viden om samfundsfaglige undersøgelsesmetoder
- Eleven kan tolke enkel statistik

Uddybende

Inden for sociologien er den franske sociolog Pierre Bourdieu ofte en, hvis teorier bliver brugt til at analysere på forskellige forhold i samfundet og i det nære sociale liv. Og hans teori kan da også med fordel bruges her. Nogle af hans nøglebegreber er:

Habitus

Habitus er det, vi som mennesker "får med os i rygsækken", særligt op gennem vores barndom og ungdom. Det er sådan noget som værdier, adfærdsmønstre, sprog, færdigheder og viden.

Kapital

Kapital, eller i flertal *kapitaler*, er et resultat af vores habitus. Dvs. særlige repertoirer af kompetencer, færdigheder, kundskaber eller refleksionspotentialer, som vi kan have med os i større eller mindre omfang. Og disse kapitaler giver os så, alt efter hvor vi befinder os, adgang til en given mængde af prestige, magt, penge og anerkendelse.

Felt og doxa

Doxaen er det, der afgør, om vi kan opnå prestige på baggrund af vores kapitaler. Vi kan f.eks. have en høj grad af viden inden for et særligt område, det kunne være moderne popmusik, men hvis vi er i en social kontekst (eller *felt*, som Bourdieu ville kalde det), hvor dette er ligegyldigt eller ligefrem ugleset, så kan vi ikke bruge vores kapital til at få anerkendelse. Agerede vi derimod på et felt (en social kontekst), hvor viden om moderne popmusik var noget, som virkelig kunne give pote, så kunne vi derimod opnå anerkendelse.

Kønnenes søgen efter fællesskaber og anerkendelse

Med Bourdieus teori, som i det ovenstående er meget kort opridset, kan vi forsøge at forstå kønnenes søgen efter fællesskaber, hvor der er anerkendelse at opnå – og det kan i vores case her specifikt forklare, hvordan madstammer og smagspræferencer opstår; i simplificeret form opstår de simpelthen, fordi vi som individer søger efter felter (sociale kontekster), hvor doxaen (dvs. værdierne, præferencerne, 'spillereglerne') matcher den habitus, vi har med os i rygsækken.

Samtidig har doxaen den effekt på os, at vi meget nødig vil træde forkert eller uden for. Vi vil som regel søge at være inkluderet – og derfor kan det også være ganske vanskeligt at være 100% ærlig, når man skal afgive svar omkring noget, hvor man godt ved, at de øvrige tilstedeværende mener noget andet end det, man selv mener. Vi har da brug for yderligere accepterede kapitaler, som kan opveje, at vi lige præcis *her* ikke var enig med fællesskabet. Og det er netop noget af dette fagstof, som eleverne gerne skulle kunne bruge smagstematikken til at tilegne sig gennem kropslige og æstetiske erfaringer.

Der har de sidste år blandt nogle drengegrupper været en tendens til, at man skulle spise stærk mad, gerne chili, for at være en "rigtig mand". Og det kan være ganske vanskeligt at gå i mod denne tendens eller diskurs, hvis man ellers ønsker at bevare en fod inden for i fællesskabet. Og tilsvarende med forskellige madkulturer for pigerne: det kan fx blive trendy at sidde og spise gulerødder i frikvarterne – og så skal alle piger pludselig med på gulerodsvognen. Ikke fordi de nødvendigvis synes, det er lækkert rent kulinarisk, men fordi det er en social adgangsbillet. Hvor disse trends så startes, er en anden diskussion.

Kopiark

Kopiark:
Aktivitet 2. Kopiark 1_madstammer og smagsdoxa.pdf
Aktivitet 2. Kopiark 2_madstammer og smagsdoxa.pdf
Aktivitet 2. Kopiark 3_madstammer og smagsdoxa.pdf

NORDEA FONDEN
Vi støtter gode liv

Kopiark 1 – Madstammer og smagsdoxaer

– Gamemasterens rolle: læs de enkelte udsagn op ét ad gangen. Hver elev skal fordele sig på gulvfelterne 'Enig', 'Hverken enig eller uenig' eller 'Uenig'. Notér svarantallet ned pr. køn/svar.

Madstamme/smagspræference 1:

Jeg foretrækker at spise økologiske fødevarer

Antal enige:		Hverken enige eller uenige:		Antal uenige:	
Drenge	Piger	Drenge	Piger	Drenge	Piger

Madstamme/smagspræference 2:

Jeg foretrækker fastfood

Antal enige:		Hverken enige eller uenige:		Antal uenige:	
Drenge	Piger	Drenge	Piger	Drenge	Piger

Madstamme/smagspræference 3:

Jeg foretrækker kød i maden

Antal enige:		Hverken enige eller uenige:		Antal uenige:	
Drenge	Piger	Drenge	Piger	Drenge	Piger

Madstamme/smagspræference 4:

Jeg foretrækker salat i eller til maden

Antal enige:		Hverken enige eller uenige:		Antal uenige:	
Drenge	Piger	Drenge	Piger	Drenge	Piger

NORDEA FONDEN
Vi støtter gode liv

Madstamme/smagspræference 5:

Jeg synes, at der bliver slagtet for mange dyr, som bruges i fødevarer

Antal enige:		Hverken enige eller uenige:		Antal uenige:	
Drenge	Piger	Drenge	Piger	Drenge	Piger

Madstamme/smagspræference 6:

Jeg kan godt lide stærk mad

Antal enige:		Hverken enige eller uenige:		Antal uenige:	
Drenge	Piger	Drenge	Piger	Drenge	Piger

Madstamme/smagspræference 7:

Jeg springer ofte morgenmaden over

Antal enige:		Hverken enige eller uenige:		Antal uenige:	
Drenge	Piger	Drenge	Piger	Drenge	Piger

Madstamme/smagspræference 8:

Jeg kan godt lide at spise fine steder

Antal enige:		Hverken enige eller uenige:		Antal uenige:	
Drenge	Piger	Drenge	Piger	Drenge	Piger

NORDEA FONDEN
Vi støtter gode liv

Kopiark 2 – Madstammer og smagsdoxaer

– Gamemasterens rolle: læs de enkelte udsagn op ét ad gangen. Hver elev skal fordele sig på gulvfelterne 'Enig', 'Hverken enig eller uenig' eller 'Uenig'. Notér svarantallet ned pr. køn/svar.

Madstamme/smagspræference 1:

Udsagn: _____

Antal enige:		Hverken enige eller uenige:		Antal uenige:	
Drenge	Piger	Drenge	Piger	Drenge	Piger

Madstamme/smagspræference 2:

Udsagn: _____

Antal enige:		Hverken enige eller uenige:		Antal uenige:	
Drenge	Piger	Drenge	Piger	Drenge	Piger

Madstamme/smagspræference 3:

Udsagn: _____

Antal enige:		Hverken enige eller uenige:		Antal uenige:	
Drenge	Piger	Drenge	Piger	Drenge	Piger

Madstamme/smagspræference 4:

Udsagn: _____

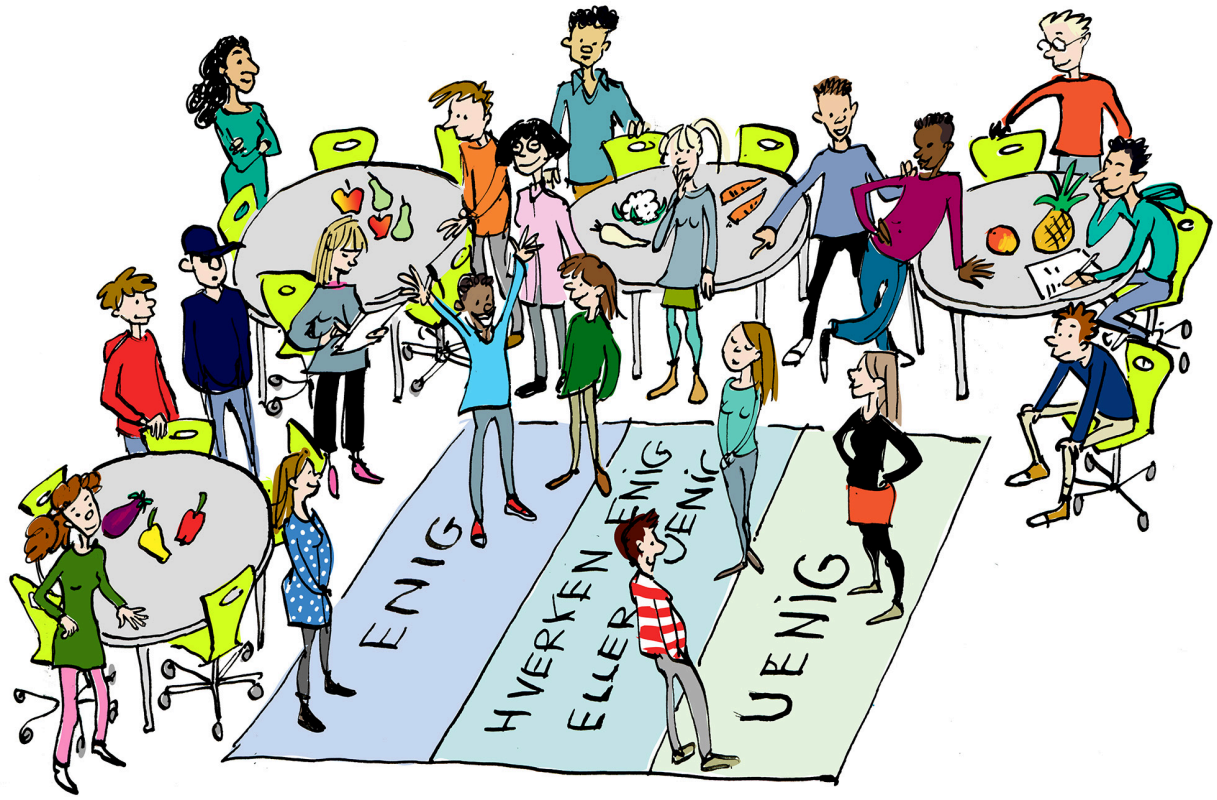
Antal enige:		Hverken enige eller uenige:		Antal uenige:	
Drenge	Piger	Drenge	Piger	Drenge	Piger

NORDEA FONDEN
Vi støtter gode liv

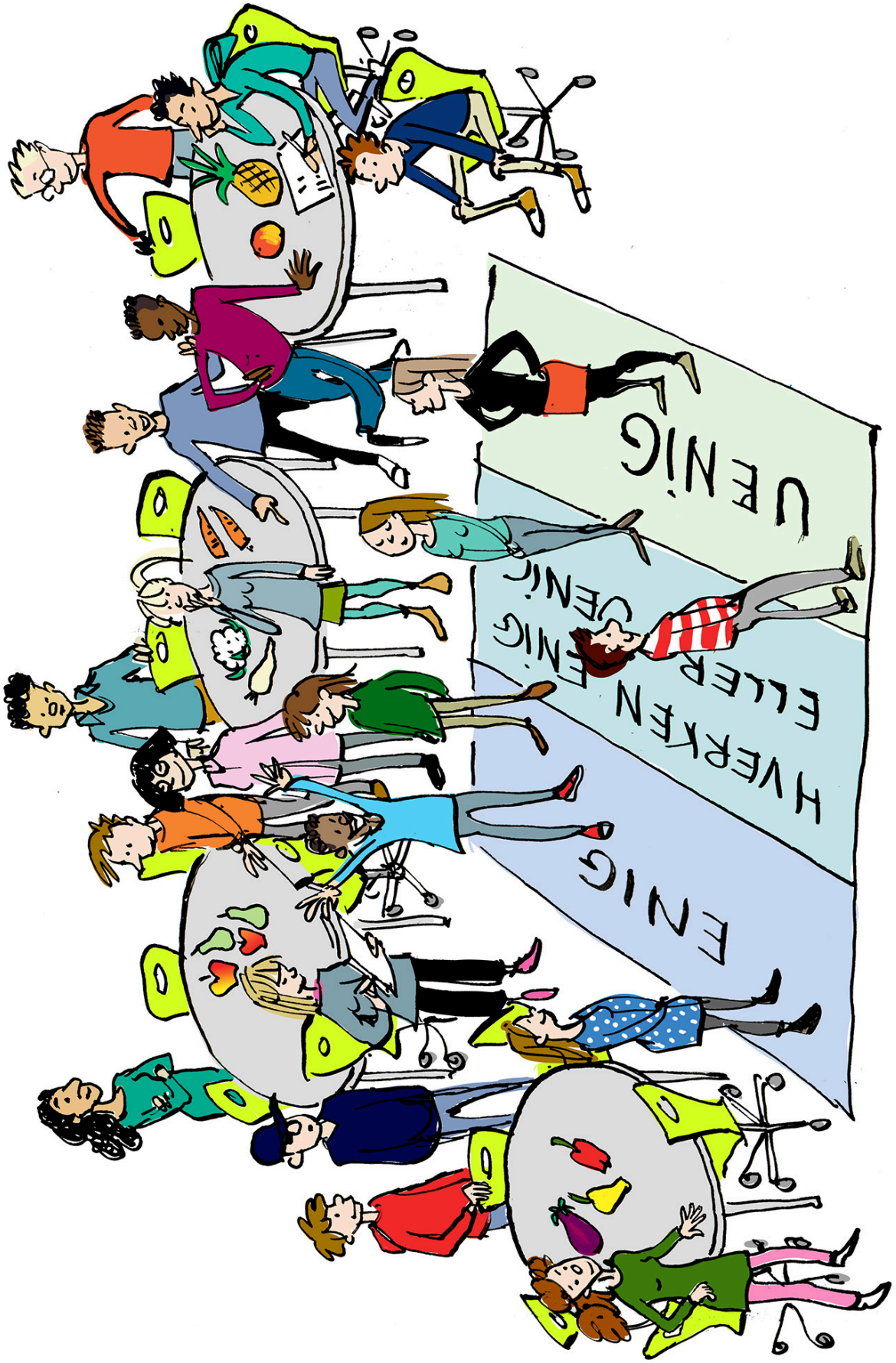
Kopiark 3 – Organisering af øvelse (illustration)

– Gamemasterens rolle: læs de enkelte udsagn op ét ad gangen. Hver elev skal fordele sig på gulvfelterne 'Enig', 'Hverken enig eller uenig' eller 'Uenig'. Notér svarantallet ned pr. køn/svar.

Se fuldsidesillustration på side 2.

NORDEA FONDEN
Vi støtter gode liv

NORDEA FONDEN
Vi støtter gode liv